

Utbildningsinspektion i Lingbo skola och Åbyggeby skola, förskoleklass och årskurs 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Ockelbo och besökt Lingbo skola och Åbyggeby skola den 17-18 oktober 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida. (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Lingbo och Åbyggeby skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I skolorna intervjuades elever, lärare, arbetslagsledare samt föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser samt förskoleklassen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolorna

Lingbo skola	Antal elever
Förskoleklass	4
Grundskola	23

Åbyggeby skola	Antal elever
Förskoleklass	7
Grundskola	96

Uppgifter om elevantal är lämnade av skolorna och gäller för höstterminen 2007.

Lingbo skola är en av Ockelbos så kallade byskolor och ligger på cirka två mils avstånd från Ockelbo. Åbyggeby skola ligger fem kilometer från Ockelbo. Skolornas ordinarie rektor slutade i samband med vårterminens slut 2007 och ny rektor tillträdde i slutet av november 2007. Vid tiden för inspektionsbesöken fanns en tillförordnad rektor med ansvar för båda skolorna.

Verksamheten i Lingbo skola är organiserad i en förskoleklass med fyra elever, samt två åldersblandade klasser (årskurs 1–3 och årskurs 4–5) med nio respektive tio elever i vardera klassen. Skolan har en lärare per grupp samt en resurslärare och dessa utgör arbetslaget för skolan.

Åbyggeby skola är större än Lingbo skola och har en klass i varje årskurs 1–6, förutom årskurs 3 och 4 som läser tillsammans, samt förskoleklass.

Inspektionen omfattar förskoleklass och grundskola. Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen behandlas i en separat rapport.

Helhetsbedömning

Elevantalet i både Lingbo skola och Åbyggeby skola, som nu är förhållandevis lågt, har varierat under åren men prognosen tyder på en sjunkande trend i båda skolorna. I Lingbo skola ges undervisningen i åldersblandade grupper och i Åbyggeby har eleverna så kallad samlad skoldag, dels för att underlätta transport till och från skolan med skolskjuts och dels för att ge utrymme för bland annat mer social samvaro, massage och värdegrundsarbete.

Båda skolorna genomför nationella ämnesprov i årskurs 5 och dessa indikerar att Åbyggeby skola når goda kunskapsresultat i dessa ämnen men att kunskapsresultaten i Lingbo skola bör förbättras i engelska. Enligt läroplanen och övriga skolförfattningarna ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Skolorna sammanställer resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 5 men någon samlad bild över elevernas resultat i övriga ämnen i årskurs 5 finns inte. Inspektörerna bedömer att skolorna måste skaffa sig en samlad bild av elevernas kunskapsresultat, som också bör ligga till grund för analyser i kvalitetsarbetet.

I samtal med lärarna på skolorna framkommer att dessa inte har tillräcklig kunskap om att läroplanen och de nationella kursplanerna innehåller både mål att uppnå och mål att sträva mot. Inspektörerna bedömer därför att detta målstyrda system inte genomsyrar verksamheten. I läroplanen går att läsa att eleverna ska ha inflytande över både undervisningen och sitt eget lärande. Detta inflytande ska successivt öka med ålder och mognad. En förutsättning för att eleverna ska kunna ta ansvar för sitt lärande är att de känner till målen för utbildningen. Personalens låga målläsningsgrad får konsekvenser för eleverna som följaktligen inte heller känner till vilka mål de förväntas uppnå i slutet av årskurs 5 och därmed inte kan utöva sådant inflytande över verksamheten som läroplanen syftar till. Enligt inspektörernas bedömning utgör personalens otillräckliga kunskaper om målen för utbildningen ett angeläget

förbättringsområde. Inspektörerna gör också bedömningen att skolorna bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen

Vid besök i verksamheten i de båda skolorna noterar inspektörerna att undervisningen i alltför begränsad utsträckning anpassas till olika elevers förutsättningar och behov. De åldersblandade klasserna medför att undervisningen anpassas efter årskurser, men skolorna klarar inte att möta den dubbla utmaningen att utöver årskursanpassningen också anpassa undervisningen efter de enskilda elevernas behov och förutsättningar. Åbyggeby skola har en stor andel elever i behov av särskilt stöd och för dessa elever upprättar lärarna åtgärdsprogram. Skolan har dock inte gjort någon analys av i vilken utsträckning en större anpassning av undervisningen till elevernas olika förutsättningar och behov kan ha betydelse för stödbehovet. Det har heller inte gjorts analyser på skolan av huruvida stödinsatserna har varit adekvata och tillräckliga utifrån de enskilda elevernas behov. Detta är enligt inspektörerna ett angeläget förbättringsområde.

Skolan har vid inspektionstillfället ingen ordinarie rektor utan endast en tillförordnad rektor som också är rektor för de andra två så kallade byskolorna. Den tillförordnade rektorn deltar vid elevvårdskonferenser och tillkallas annars vid behov. Det framkommer dock under inspektionen att personalen på skolorna är vana att sköta sig själva och att rektorn främst tillkallas när personalen själva inte lyckats lösa en situation. Detta har enligt inspektörerna betydelse för rektorns förtrogenhet med verksamheten. Vidare framkommer att det bland lärarna finns behov av fördjupade pedagogiska diskussioner, både inom skolorna och mellan de så kallade byskolorna. Bristen på pedagogiska diskussionsföreläsningar får betydelse bland annat för lärarnas möjlighet att likvärdigt bedöma elevernas resultat och för analysen av huruvida eleverna i behov av särskilt stöd ges ett adekvat sådant. Avsaknaden av ett fungerande kvalitetsarbete har betydelse för utvecklingen av verksamheten i skolorna.

Kvalitetsarbetet utgörs främst av ett så kallat kvalitetshjul där diagnoser, tester och andra utvärderingar har förutbestämda tidpunkter under läsåret. Åbyggeby skola arbetar efter det så kallade kvalitetshjulet. Vid inspektionen framkommer att personalen i Lingbo skola väl känner till detta hjul men uppgifterna varierar om arbetet med hjulet och hur det används. Resultat från kvalitetshjulets aktiviteter anges utgöra underlag för beslut om särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram. Inspektörerna ser dock inte några exempel på andra former av kvalitetsarbete i form av exempelvis utvärderingar som ligger till grund för ställningstaganden om åtgärder i syfte att nå högre måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningarna redogör inte för några utvärderingar och åtgärder för utveckling av elevernas kunskaper annat än resultat i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. För att få igång ett kontinuerligt kvalitetsarbete som genomsyrar verksamheten, är det angeläget med ett tydligt ledarskap vilket blir en uppgift för den tillträdande rektorn.

Inspektörerna har också granskat skolornas arbete inom området normer och värden. Vid inspektionsbesöket möts inspektörerna av trevliga och engagerade elever och de flesta lektionerna, liksom lunchen i matsalen, präglas av lugn och ro. Detta till trots har inspektörerna, vid samtal med såväl elever som lärare, funnit att det

förekommer kränkningar i Åbyggeby skola. Likabehandlingsplaner har upprättats vid verksamheterna. Inspektörerna gör bedömningen att Åbyggeby skola inte bedriver ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och vill i sammanhanget påpeka vikten av att likabehandlingsplanerna utgör ett levande dokument i detta arbete.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94).
- Åbyggeby skola bedriver inte ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling (7 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolornas likabehandlingsplaner uppfyller inte de krav som ställs på sådana planer (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbete med en likabehandlingsplan).
- Åbyggeby skola har inte ordningsregler framtagna i enlighet med förordningen (6 kap. 8b § grundskoleförordningen).
- Skolorna uppfyller inte förordningens krav på delaktighet vid upprättandet av kvalitetsredovisningarna (4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå målen i hem- och konsumentkunskap och teknik (Åbyggeby skola) i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
- Elevers val anordnas inte i enlighet med förordningen (19-20 §§ grundskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Lingbo skola bör förbättra elevernas kunskapsresultat i engelska.
- Skolorna bör förbättra sin uppföljning och utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling genom att säkerställa bedömningen utgår från de nationella kursplanernas mål att uppnå och att sträva mot.
- Skolorna bör förbättra arbetet med individuella utvecklingsplaner.
- Skolornas rektor och lärare bör mer medvetet göra sig förtrogna med målen att uppnå i läroplanen och de nationella kursplanerna. Förtrogenheten bör också

förbättras avseende mål att sträva mot som ska ange inriktningen på skolans arbete.

- Skolorna bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen och deras möjlighet att utöva inflytande över utbildningen och sitt eget lärande.
- Skolorna bör förbättra elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten i stort.
- Skolorna bör i större utsträckning se till att undervisningen anpassas efter elevernas skilda behov och förutsättningar.
- Rektorn bör, i samråd med lärarna, genomföra en analys av i vilken utsträckning eleverna i behov av särskilt stöd ges ett adekvat sådant samt säkerställa att stöd ges i samtliga ämnen.
- Rektorns pedagogiska ledarskap måste förbättras i Lingbo och Åbyggeby skolor.
- Personalens förtrogenhet med gällande styrdokument bör förbättras.
- Skolorna bör säkerställa att varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.
- Skolorna bör förbättra sitt kvalitetsarbete och kvalitetsredovisningarna så att dessa i större utsträckning omfattar analys och utvärdering av resultaten samt fler resultat i fler ämnen.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig goda kunskaper i förhållande till läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Lingbo skola. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

Ämne	Lingbo skola		Ockelbo kommun	
	År 2005	År 2006	År 2005	År 2006
Svenska	50 %	86 %	76 %	89 %
Engelska	50 %	57 %	74 %	79 %
Matematik	50 %	86 %	72 %	86 %

Källa: skolans och kommunens egna uppgifter

Tabell 2. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Åbyggeby skola. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

Ämne	Åbyggeby skola		Ockelbo kommun	
	År 2005	År 2006	År 2005	År 2006
Svenska	89 %	92 %	76 %	89 %
Engelska	78 %	81 %	74 %	79 %
Matematik	78 %	88 %	72 %	86 %

Källa: skolans och kommunens egna uppgifter

Kommentar:

Åbyggeby skola uppvisar förhållandevis goda resultat i de nationella ämnesproven i svenska, matematik och engelska. Lingbo skola uppvisar liknande resultat i svenska och matematik medan endast 57 procent av eleverna bedöms uppnå målen i målen i engelska i årskurs 5 år 2006. I övriga ämnen uppger lärarna att kunskapsresultaten är goda. Inspektörerna bedömer att Lingbo skola bör förbättra elevernas kunskapsresultat i engelska.

1.2 Uppföljning av kunskapsresultaten

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om resultatet av skolans verksamhet följs upp kontinuerligt så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,

- om lärarna använder resultaten från de nationella proven för att analysera och främja elevernas kunskapsutveckling,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Resultat i de nationella ämnesproven i årskurs 5 ligger till grund för analys och utvecklingsåtgärder. Uppföljningen av skolornas verksamhet måste dock förbättras enligt nedan;

Uppföljning av skolans verksamhet

Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i förhållande till bland annat de nationella målen. I Lingbo och Åbyggeby skolor finns ingen samlad bild av huruvida eleverna når dessa mål eller inte. Utöver resultaten från de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik kan inte skolorna redogöra för i vilken utsträckning eleverna når de nationella målen i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att skolorna måste förbättra sin uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat så att det görs i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5.

1.3 Bedömning, betygssättning och kommunikation av resultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna utvärderar varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas mål i samtliga ämnen,
- om kontinuerliga utvecklingssamtal, med stöd av den individuella utvecklingsplanen, genomförs samt att ett samtal förs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,

Bedömning av området Bedömning, betygssättning och kommunikation av resultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Skolorna genomför utvecklingssamtal varje termin och dessa innefattar elevernas utveckling både inom kunskapsområdet och normer och värden. Elever och föräld-

rar uppger att de i stort är nöjda med dessa samtal, även om kvaliteten på dessa varierar beroende på lärare.

Skolorna har viss samverkan med de så kallade byskolorna för att säkerställa likvärdig bedömning av eleverna. På kommunens initiativ införs också ett nytt arbetssätt med individuella utvecklingsplaner, vilket lärarna anser kommer att bidra till en kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskaper och likvärdiga bedömningar av dessa. Skolorna har tidigare haft utvecklingsplaner för eleverna av varierande kvalitet. Trots ovanstående positiva omdömen, gör inspektörerna bedömningen att nedanstående områden bör förbättras:

Utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, samt muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen, samt informera rektorn. Vid inspektionsbesöket framkommer att lärarnas kännedom om kursplanernas mål att uppnå är svag. Skolorna har konkretiserat de nationella målen genom arbetsplaner i svenska, engelska och matematik för alla årskurser, men dessa används inte. Inspektörerna vill poängtera vikten av att föräldrar och elever är införstådda med de kunskapsmål skolan har satt upp och deras koppling till de nationella mål som gäller för utbildningen. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör förbättra sin utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling genom att säkerställa att bedömningen utgår från de nationella kursplanernas mål att uppnå och att sträva mot.

Utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner

I enlighet med grundskoleförordningen ska läraren, i samband med utvecklingssamtalet, i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleverna ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Inspektörerna har tagit del av exempel på klassföreståndarens sammanställningar av utvecklingssamtalen och dessa innehåller inga eller få mål. Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans verksamhet,
- om organisation och varierade arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om alla som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Läroplanens mål att sträva mot är synliga i elevernas sociala utveckling mot att bli självständiga och ansvarstagande individer och alla i skolorna arbetar för att främja elevernas lärande och förbereda dem för att leva och verka i samhället. System finns i Åbyggeby skola för att möjliggöra elevinflytande över verksamheten i stort, och eleverna är nöjda med dessa möjligheter. Samverkan mellan skolorna och arbetslivet finns i form av bland annat ett kommunövergripande projekt som bejakar entreprenörskap och uppfinningsrikedom och föräldrasamverkan är stark i de båda skolorna. Inspektörerna har dock funnit nedanstående förbättringsområden varför området som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

Läroplan/kursplaner anger inriktningen för verksamheten

I läroplanen och de nationella kursplanerna anges mål för utbildningen, både som mål att sträva mot och mål att uppnå. Målen att sträva mot ska ange inriktningen på undervisningen och målen att uppnå anger de kunskaper som eleverna ska ha förvärvat under sin utbildning. Inspektörerna kan konstatera att personalen i Lingbo och Åbyggeby skolor inte har tillräcklig kännedom om vad målstyrningen innebär och att skolorna inte arbetar varken med mål att sträva mot eller mål att uppnå i enlighet med intentionerna i läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna gör bedömningen att det är synnerligen angeläget att skolornas lärare mer medvetet gör sig förtrodda med de mål att sträva mot som anges i läroplanen och som ska ange inriktningen på skolans arbete.

Inflytande och ansvarstagande

I skolans uppdrag ingår också att förmedla kännedom om målen för utbildningen till eleverna. Elevernas kännedom om målen möjliggör i sin tur att eleverna kan utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande och ta eget ansvar för sina studier. Få elever har dock kännedom om vilka mål de förväntas uppnå under sin utbildningstid. Eleverna känner heller inte igen att lärarna har presenterat dessa mål för dem. Vidare framkommer att det med få undantag är lärarna som bestämmer undervisningens innehåll och upplägg och elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen är liten.

Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen och deras möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning.

Samverkan inom skolan

I författningarna anges att eleverna ska ha möjlighet att påverka verksamheten och vara delaktiga i många av de beslut som fattas avseende deras utbildning. Lingbo skola har klassråd i de lägre åldrarna men de äldre eleverna uppger att klassråd inte hålls regelbundet. Storsamling för hela skolan genomförs en gång i månaden och

där diskuteras det som framkommit på klassråden. Trots regelbundna storsamlingar uppfattar eleverna inte att de har särskilt stora möjligheter till inflytande över verksamheten. Inspektörerna bedömer att Lingbo skola bör förbättra elevernas möjlighet att utöva inflytande över verksamheten i stort.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov,
- om skolan uppmärksammar och hjälper elever i behov av särskilt stöd,
- om åtgärdsprogram alltid upprättas vid särskilda stödinsatser.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

I Lingbo skola sker undervisningen i åldersblandade klasser och läraren anpassar undervisningen efter elevernas årskurs. Åtgärdsprogram upprättas för elever i behov av särskilt stöd. Stöd ges främst genom handledning av specialpedagog till personalen och tilldelning av extra resurser till klassen/gruppen. Särskilt stöd ansöks om hos resursteamet, en central organisation för särskilt stöd inom Ockelbo kommun. Nedanstående förbättringsområden medför dock att området som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

Anpassning till varje elevs förutsättningar och behov

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas efter elevernas skilda förutsättningar och behov. Båda skolorna anpassar sin undervisning efter elevernas årskurs och ålder men ytterligare anpassning utifrån de enskilda elevernas förutsättningar och behov görs inte i tillräcklig utsträckning.

Inspektörerna bedömer att anpassningen av undervisningen efter elevernas skilda behov och förutsättningar bör utvecklas.

Elever i behov av särskilt stöd

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till de elever som har svårigheter i skolarbetet. Framför allt Åbyggeby skola har en hög andel elever i behov av särskilt stöd och lärarna uppger att mellan 10 och 20 procent av eleverna i varje klass inte kommer att nå målen i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. Någon analys av skälen till detta har inte företagits på skolan. Särskilt stöd ges endast i svenska, engelska och matematik. Med anledning av den höga andelen elever i behov av särskilt stöd, gör inspektörerna bedömningen att det är angeläget för skolans rektor att i samråd med lärarna företa en analys av i vilken utsträckning dessa elever ges stöd som är adekvat. Skolan bör också säkerställa att särskilt stöd ges i samtliga ämnen.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumentet för vårt skolväsende.

Enligt skollagen ska utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanen framhålls att barnen och eleverna ska utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna ska kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- förekomsten av trakasserier eller annan kränkande behandling,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal och elever,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med bestämmelserna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

I båda skolorna pågår ett värdegrundsarbete av god kvalitet och frågor och diskussioner kring normer och värden ges utrymme i den dagliga undervisningen. På Lingbo skola förekommer enligt uppgifter från både lärare, elever och föräldrar inga kränkningar alls. Istället löser lärare och elever konflikterna omedelbart. Skolorna har ordningsregler som i Lingbo skola är framtagna i samråd med eleverna. Området bedöms dock hålla en mindre god kvalitet vilket förklaras i nedanstående utvecklingsområden;

Förekomst av trakasserier eller annan kränkande behandling

Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever innebär att det numera råder nolltolerans gällande kränkande behandling i skolor. På Åbyggeby skola uppger både elever och lärare att det förekommer kränkningar, om än i liten utsträckning, varför inspektörerna bedömer att detta snarast måste åtgärdas.

Ordningsregler

Enligt grundskoleförordningen ska rektor ansvara för att ordningsregler för skolan upprättas under medverkan av eleverna. I Lingbo och Åbyggeby skolor finns ordningsregler som i stort efterlevs av elever och lärare. I Åbyggeby skola är reglerna dock inte framtagna i samråd med eleverna. Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skola måste förbättra sitt arbete med ordningsregler.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Denna ska bland annat innehålla rutiner för hur elever och personal ska agera vid fall av diskriminering eller annan kränkande behandling och en kartläggning utifrån verksamhetens behov av vilka insatser skolan behöver göra för att förebygga och förhindra sådan detta. Lingbo och Åbyggeby skolor har identiska likabehandlingsplaner som inte kan anses uppfylla de krav som ställs på sådana planer. Bland annat saknas verksamhetsspecifika insatser och rutiner för uppföljning och dokumentation. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner måste utvecklas. Enligt en särskild förordning finns krav på att likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barn och elever. Varken i Lingbo skola eller Åbyggeby skola har eleverna medverkat i arbetet med att upprätta likabehandlingsplanen varför detta måste åtgärdas.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om kommunen och skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur kommunens och skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor är förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten utvecklas i riktning mot de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Lingbo och Åbyggeby skola har sedan slutet av vårterminen 2007 inte haft någon ordinarie rektor och en ny sådan väntas tillträda i mitten av november. Skolorna har en tillförordnad rektor som också är rektor över de andra så kallade byskolorna, Jädraås och Åmot skolor. Vid intervjuerna i Lingbo och Åbyggeby skolor uppger lärarna att de till största delen har "klarat sig själva" och att den tillförordnade rektorn endast har tillkallats vid behov, exempelvis för elevvårdskonferenser. Området har emellertid bedömts hålla mindre god kvalitet, vilket förklaras nedan.

Rektors förtrogenhet

Enligt skollagen ska rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. I samtal med lärarna framkommer att rektorn har sitt tjänsterum centralt i Ockelbo och att skolorna i stor utsträckning även i vanliga fall "klarar sig själva" och främst tillkallar rektorn vid behov. Inspektörerna vill påpeka vikten av att rektorn besitter en vardaglig förtrogenhet med verksamheten för att på det sättet erhålla kunskap om exempelvis vilka problem verksamheten brottas med.

Rektor som pedagogisk ledare

Enligt läroplanen är rektor pedagogisk ledare och har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. I samtal med lärarna framkommer att de efterlyser mer utrymme för pedagogiska diskussioner och samverkan mellan skolorna. Ett starkt pedagogiskt ledarskap har stor betydelse inte minst för att identifiera vilka åtgärder och insatser som behövs för att skolorna ska utvecklas mot högre måluppfyllelse.

Inspektionen visar, som tidigare nämnts, att skolorna inte företar någon uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen att uppnå i årskurs 5 i samtliga ämnen. En stor andel av eleverna är i behov av särskilt stöd. Några utvecklingsområden, utöver de som härrör sig från kommunens skolplan, kan personalen inte ge exempel på. Personalen uppvisar också i viss mån bristande kunskaper om mål- och resultatstyrningen som ligger till grund för utbildningen. Mot bakgrund av detta gör inspektörerna bedömningen att rektorns pedagogiska ledarskap måste förbättras i Lingbo och Åbyggeby skolor.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att professionellt kunna utföra sina arbetsuppgifter,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utveckling och kompetens:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

All personal i de båda skolorna har pedagogisk utbildning och utbildning för den undervisning de bedriver. Kompetensutveckling sker utifrån både enskilda önskemål och skolans behov.

Personalens insikter i de författningar som styr

I rapporten har tidigare nämnts ett antal områden där personalen i skolorna inte besitter tillräckliga kunskaper om de bestämmelser som gäller för utbildningen. Bland annat avser det likabehandlingsplanen, kursplanerna, den garanterade undervisningstid samt elevens val. Inspektörerna bedömer att det är angeläget att personalens förtrogenhet med gällande styrdokument förbättras.

3.3 Tillgång till utbildning**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar och om den erbjudna undervisningstiden kan redovisas,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag för vissa hjälpmedel eller enstaka inslag som innebär en ringa kostnad.

Bedömning av området Tillgång till utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Åbyggeby skola har så kallad samlad skoldag, vilket innebär att alla skolans elever har lika lång skoldag. För att inte dagen ska bli för lång för de yngre eleverna blandas arbetspass med fritidsvistelse. Elevens val finns på både Lingbo och Åbyggeby skola. Nedan finns dock angivet ett par områden som måste åtgärdas, varför området som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

Garanterad undervisningstid

I timplanen för grundskolan anges utbildningens omfattning i timmar för ämnen och ämnesgrupper. Skolorna gör ingen beräkning av huruvida eleverna ges den

garanterade undervisningstiden i enlighet med skolförfattningarna. När eleverna går vidare till andra skolor i kommunen görs heller ingen avstämning gällande den garanterade undervisningstiden. Inspektörerna bedömer att skolorna bör säkerställa att varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar. För en fullständig bedömning av den garanterade undervisningstiden, se den övergripande kommunrapporten.

I de nationella kursplanerna anges mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte skolåret. Sådan kursplaner finns i samtliga ämnen vilket inkluderar bland annat hem- och konsumentkunskap samt teknik. Undervisning i hem- och konsumentkunskap ges dock varken på Lingbo skola eller på Åbyggeby skola. I Åbyggeby skola ges eleverna inte heller undervisning i teknik. Inspektörerna gör bedömningen att skolorna inte ger eleverna tillräckliga förutsättningar att nå målen i dessa ämnen i årskurs 5 vilket måste åtgärdas.

Valmöjligheter

I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Eleverna ska erbjudas ett allsidigt urval av ämnen. I Lingbo skola har elever och personal tillsammans bestämt att elevens val utgörs av uppsättning av en teaterpjäs. Deltagandet i denna är frivilligt och övriga elever har fått välja andra områden att arbeta med. I Åbyggeby skola utgjordes elevens val föregående termin av en dag då eleverna fick välja vad de ville. Även om båda skolorna erbjuder elevens val kan utbudet inte anses utgöra ett allsidigt urval av ämnen. Inspektörerna bedömer att elevens val inte anordnas i enlighet med grundskoleförordningens krav.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete med syftet att nå målen i styrdokumentet,
- om det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Åbyggeby skola arbetar efter ett så kallat kvalitetshjul där diagnoser, tester och andra utvärderingar har förutbestämda tidpunkter under läsåret. Skolornas har varsin kvalitetsredovisning som redovisar resultaten från de nationella proven i matematik,

svenska och engelska samt resultaten av arbetet med normer och värden. Nedan följer inspektörernas bedömningar av varför området håller mindre god kvalitet.

Systematiskt kvalitetsarbete

Varje skola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete med syfte att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga i arbetet med att nå de nationella målen, att utveckla arbetsprocesser, att bedöma resultat och att vidta lämpliga åtgärder. Arbetet i Åbyggeby skola, med det så kallade kvalitetshjulet, ger ett bra underlag för fortsatta analyser och utvärderingar som dock inte företas i skolan. Inspektörerna ser inte några exempel kvalitetsarbete i form av exempelvis utvärderingar som ligger till grund för ställningstaganden om åtgärder i syfte att nå högre måluppfyllelse. I Lingbo skola är man väl medveten om kvalitetshjulet men det framgår vid intervjuer med personalen varierade uppgifter om skolan arbetar efter kvalitetshjulet. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt kvalitetsarbete.

Kvalitetsredovisning

Kraven på kvalitetsredovisningarna är att dessa ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningarna för Lingbo skola och Åbyggeby skola innehåller mål för de nationella proven i svenska, engelska och matematik samt mål för normer och värden. Inspektörerna bedömer dock att uppföljningen och utvärderingarna bör utvecklas och att kvalitetsredovisningarna bör omfatta fler ämnen. Se även under avsnitt "Kunskaper". Vidare finns krav på att kvalitetsredovisningen ska utarbetas under medverkan av elever, lärare och övrig personal och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att medverka. Under inspektionen framgår att varken elever eller deras vårdnadshavare har getts möjlighet att medverka, varför detta måste åtgärdas.

Stockholm den 5 mars 2008

Anna Rydin

Anna Löfström